

Kabelförläggning invid två gravfält

Förundersökning

Fornlämning Ekeby 3:1 och Ekeby 9:1
Rista 4:4, Fornbro 5:2 och Blacksta 1:11
Ekeby socken
Östhammars kommun
Uppland

Jan Äblström

Kabelförläggning invid två gravfält

Förundersökning

Fornlämning Ekeby 3:1 och Ekeby 9:1
Rista 4:4, Fornbro 5:2 och Blacksta 1:11
Ekeby socken
Östhammars kommun
Uppland

Jan Ählström

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2014

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-370-5

Tryck: Just Nu, Västerås 2014.

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	7
Undersökningsresultat.....	7
Referenser.....	10
Tekniska och administrativa uppgifter	10

Figur 1. Undersökningsplatsernas läge markerat med en ring. Utsnitt ur digitala terrängkartan. Skala 1:75 000.

Sammanfattning

I samband med förläggningen av en el-ledning öster om Alunda i Östhammars kommun, Uppland, har Stiftelsen Kulturmiljövård utfört en schaktningsövervakning. Schaktningsövervakningen genomfördes efter beslut av Länsstyrelsen i Uppsala län och berörde de delar av ledningssträckningen som passerade nära två gravfält, Ekeby 3:1 och 9:1.

Vid Ekeby 3:1 övervakades 210 löpmeter. Inom en sträcka öster om gravfältet framkom äldre odlingslager. Under odlingslagret fanns några tvärgående stenfyllda, äldre, täckdiken. Därutöver förekom inte något av antikvariskt intresse.

Vid Ekeby 9:1 övervakades 110 löpmeter. I den övervakade sträckans nordvästra ände framkom en gles stenpackning som föranledde en justering av ledningen med cirka fem meter i nordöstlig riktning. Stenpackningens status är osäker till följd av skarpkantade, löst liggande och omrörda stenar. Möjligen är det en stensättning eller så rör det sig om röjningssten. I resterande del av ledningssträckan framkom inte något av antikvariskt intresse.

Figur 2. De övervakade schakten markerade med blå linjer och de omgivande lämningarna enligt FMIS är markerade med röda punkter, linjer och polygoner. Utsnitt ur digitala fastighetskartan. Skala 1:10 000.

Inledning

Stiftelsen Kulturmiljövård har utfört en schaktningsövervakning invid gravfälten Ekeby 3:1 och Ekeby 9:1, öster om Alunda, i samband med att Upplands Energi förlade en elledning. Länsstyrelsen i Uppsala län fattade beslut om ärendet den 29 januari 2014 med stöd av 2 kap 12 § KML (1st dnr 431-5096-13). Fälтарbetet utfördes under en dag i september 2014 av Jan Ählström. Upplands Energi bekostade schaktningsövervakningen.

Enligt FMIS består Ekeby 9:1 av 31 anläggningar i form av runda stensättningar samt två högar och tre rektangulära stensättningar. Strax norr om gravfältet ligger ytterligare två lämningar, Ekeby 158:1–2 som utgörs av en stensättning och en möjlig rest av en hög. Gravfältet ligger på en flack höjdrygg. Ledningssträckan som övervakades låg i åkermark 30–45 meter nordöst om gravfältet.

Ekeby 3:1 omfattar 13 anläggningar enligt FMIS fördelat på en hög och 12 runda stensättningar. Gravfältet ligger i krönläge på en moränrygg och den övervakade ledningssträckan låg i åker och hagmark 30–60 meter norr, öster och sydöst om gravfältet.

Schakten grävdes 0,5 meter breda och de övervakades till dess att en orörd, steril nivå påträffades. Schakten mättes in med GPS och beskrevs översiktligt. Den möjliga stensättningen som påträffades mättes in med GPS men någon närmare beskrivning upprättades inte.

Undersökningsresultat

Ekeby 9:1

Här övervakades 110 löpmeter i åker som sluttar lätt åt söder. Den nordvästra delen berörde mark som utgör en förlängning av den höjdrygg på vilken gravfältet Ekeby 9:1 ligger. Här var marken naturligt stenig och schaktbotten utgjordes av stenig silt. Efter 16 löpmeter förekom en gles packning av företrädesvis skarpkantade och 0,1–0,2 meter stora stenar på 0,3 meters djup. Stenpackningen kunde följas i cirka 2,5 meter. Stenarna låg löst och föreföll vara omrörda. Stenarna grävdes bort men vid den sydöstra änden förekom djupare liggande stenar varför schaktningen avbröts. Ledningsschaktet flyttades längre åt nordöst för att undvika stenpackningen (se figur 3).

Stenpackningen kan möjligen vara en stensättning där överbyggnaden störts då åkern plöjts. Läget vid foten av höjdryggen, med närheten till övriga gravar, stärker tolkningen som grav men det kan även indikera, tillsammans med de skarpkantade stenarna, att det är ett äldre och överplöjt röjningsröse.

Den fortsatta schaktningen resulterade inte i något av antikvariskt intresse. Schaktet grävdes till 0,3–0,4 meters djup där orörd lera vidtog. På några ställen förekom samlingar av större skarpkantade stenar vilket är lämningar efter stenröjning samt stenfyllda äldre täckdiken.

Figur 3. Plan över schaktet med stenpackningen vid gravfältet Ekeby 3:1.
 Utsnitt ur digitala fastighetskartan. Skala 1:1 000.

Figur 4. Schaktet vid Ekeby 9:1 sett från NÖ. Foto Jan Ählström (KM14009_9).

Ekeby 3:1

Schakten berörde fyra olika topografiska lägen. Norr om gravfältet berördes lågt liggande åker och låglänt hagmark. Schaktet grävdes till 0,3–0,5 meters djup där orörd lera vidtog.

Öster om gravfältet löpte schaktet i en höglänt åker. Schaktet grävdes 0,5–0,6 meter djupt varefter orörd lera vidtog. Under matjorden följde ett äldre odlingslager som var omkring 0,2 meter tjockt. Det innehöll kol, bränd lera, småsten och små bitar tegel. Under odlingslagret förekom äldre stenfyllda täckdiken.

Sydöst om gravfältet berördes åker. Schakten grävdes till 0,5 meters djup och under matjorden förekom ett 0,1 meter tjockt äldre odlingslager under vilket den orörda leran tog vid. I leran syntes några äldre stenfyllda täckdiken.

Referenser

Uppgifter ur Fornminnesregistret, FMIS, 2014-10-07.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>KM projekt nr:</i>	KM14009
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-5096-13, 2014-01-29
<i>Undersökningsperiod:</i>	2014-09-18
<i>Exploateringsyta:</i>	Sammanlagt 320 löpmeter
<i>Personal:</i>	Jan Ählström
<i>Belägenhet:</i>	Rista 4:4, Fornbro 5:2 och Blacksta 1:11, Ekeby socken, Östhammars kommun, Uppland, Uppsala län.
<i>Ekonomisk karta:</i>	12I2g NÖ (RT90)
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM
<i>Koordinater:</i>	Ekeby 3:1 X6662730 Y679207–X6662560 Y679201 Ekeby 9:1 X6662778 Y678729–6662739 Y678817
<i>Höjdsystem:</i>	Höjdmätning ej gjord.
<i>Inmätningssätt:</i>	Gps
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Nio digitala fotografier (KM14009_01–09).
<i>Fynd:</i>	Inga fynd tillvaratogs.